

1. RAZGOVORNE GESTE I USMENA JEZIČNA DJELATNOST

1.1. POSTUROMIMOGESTUALNE MANIFESTACIJE, VIDLJIVI DIO GOVORENOG ISKAZA

Jezična djelatnost i usmeni govor kao njezina realizacija, sastoje se ujedno od zvuka i pokreta. Stoga je bitno odrediti ulogu pokreta u govorno-jezičnoj pragmatici²⁹ licem u lice. Poznavanje uloge pokreta u sveukupnosti usmenoga govorno-jezičnog izraza olakšava analizu usmene jezične djelatnosti i jezičnoga sustava³⁰ koji iz nje proizlazi i na kojemu se ona temelji.

Svakodnevno je međuljudsko (raz)govorno komuniciranje u interakcijama licem u lice, plurimodalna djelatnost. Plurimodalna, jer uz verboakustične manifestacije i stanke, sastavni dio govorno-jezičnoga događanja sačinjavaju i prostorni razmještaj sudionika interakcije³¹ i pogledi, dodirivanja, izrazi lica (mimika), položaj i pokreti ekstremiteta i cijeloga tijela.³² Niti je svakodnevna komunikacija svediva na isključivo verbalnu sastavnicu, niti je govoreni jezik kao sredstvo komunikacije isključivo verboakustičan.

Analizom sveukupne govorene interakcije licem u lice uočava se važnost tjelesnoga pokreta i položaja, ili preciznije razgovorne posturomimogestualnosti (kraticom PMG), u tijesnoj sinergiji s verboakustičnim izrazom.

Radi se o problematici koju se do osamdesetih godina dvadesetoga stoljeća tek u manjoj mjeri proučavalo ili se ograničavalo svodeći tjelesni pokret na tzv. *govor tijela* u kojem se traže sličnosti ljudskih bića sa životinjskim svijetom.

Međutim, govor tijela ljudskih bića u usmenoj interakciji proizlazi u značajnome dijelu iz složene govorno-jezične aktivnosti³³ koja nadilazi sličnosti čovjeka sa životinjama te ujedno razotkriva i brojne razlike. Sama fonacija podrazumijeva angažman čitavoga ljudskog tijela, a ne samo fonacijskih organa koji se uobičajeno navode i opisuju u shematskim prikazima. I razgovorne PMG manifestacije ostvarene u usmenoj razgovornoj interakciji licem u lice proizlaze iz aktivnosti cijeloga govornikova tijela te ih nema smisla izučavati izvan komunikacijskoga konteksta i izolirano od pratećega zvuka.

Drugim riječima, PMG manifestacije su sastavni dio ljudskog usmenoga govorenja. Pokreti su ljudskoga tijela, koliko god nam se činili prirodnim i

²⁹ Franc. *pragmatique langagière*

³⁰ Franc. *langue*

³¹ Franc. *proxémique*; engl. *proxemics*

³² Franc. *kinésique*; engl. *kinesics*

³³ Franc. *activité langagière*

sveopće zajedničkim, u velikoj mjeri uobličeni društvom i kulturom te duboko ukorijenjeni u danu komunikacijsku situaciju. Njihova interpretacija počiva na konvenciji. Radi se, međutim, o konvenciji koja se razlikuje od konvencionalnosti leksema.

Govorena komunikacija licem u lice je mnogolika aktivnost: nije sastavljena samo od riječi, nego od čitavog niza drugih sastavnica komunikacije (auditivnih, vizualnih, taktilnih) koje u tijesnoj i koordiniranoj povezanosti³⁴ s izgovorenim u obliku globalnog iskaza tvore govorno-jezični čin³⁵ u danoj komunikacijskoj situaciji. Te *druge* čimbenike jezične djelatnosti Petar Guberina naziva **vrednote govornoga jezika**.³⁶

Govoreći djelujemo na ljude, ostvarujemo, dakle, govorne činove, a ritam, intonacija, pokret, mimika, neleksikološka su govorno-jezična sredstva kojima možemo na najizravniji način djelovati na sugovornika kao partnera interakcije.

Sve dok audiovizualna tehnologija nije postala sastavnim dijelom naše svakidašnjice, vizualne vrednote govorenoga jezika (izrazi lica, pogledi, tjelesni pokreti i dodirivanja) izmicala su znanstvenoj analizi.

³⁴ Sprezi ili sinergiji

³⁵ Franc. *acte de langage*, u daljnjem tekstu: govorni čin

³⁶ Franc. *Valeurs de la langue parlée*